

Leidraad voor een klasbezoek bij de leraar lichamelijke opvoeding

Naam leraar	
Datum	
Klas	
Onderwijsarrangement	

1 VOORBEREIDING - PLANNING: klasboek/agenda, voorbereiding (nieuw aanbod - herhalingsaanbod of inoefenen toepassingsaanbod of transfer)

Doordacht inhoudelijk aanbod

De leraar realiseert het leerplan en zorgt voor een passend en gevarieerd aanbod voornamelijk uit het ontwikkelveld motorische en zintuigelijke ontwikkeling maar ook uit verschillende andere ontwikkelvelden en -thema's. Op basis van een goede planning krijgt het aanbod een plaats in uitgestippelde leerlijnen. De leraar kan met andere woorden de keuze van oefenstof duiden.

Inhouden zijn gekoppeld aan doelen. Een goede leraar werkt altijd doelgericht en doelbewust.

Elke leraar moet op een verantwoorde wijze soepel met de planning kunnen omspringen (weersomstandigheden, niveau leerlingen, inpassen nascholingsinhouden ...).

2. VERLOOP - OPBOUW - FASES

Overeenstemmend met de voorbereiding

Logische opbouw - vlot verloop - opvallende kenmerken van het lesverloop

3. OBSERVATIE VAN HET ONDERWIJSARRANGEMENT

Een aantal didactische principes dragen binnen lichamelijke opvoeding bij tot kwaliteitsvol onderwijs. We benoemen ze waar nodig.

1. Focus is duidelijk

De focus die de leraar kiest, is het resultaat van een beslissingsproces waarbij drie vragen centraal staan:

- Wat zijn de onderwijsbehoeften van de leerling(en)?
- Wat biedt en vraagt de context?
- In welke mate realiseert de leraar het leerplan?

2. Aandacht voor de vier ervaringskansen: ontmoeten, zelfstandig spelen en leren, begeleid exploreren en beleven, geleid spelen en leren

Welbevinden, maar vooral een hoge graad van betrokkenheid, garanderen een optimaal ontwikkelingsproces.

- Welke actiepunten onderneemt de leraar om de betrokkenheid van de leerlingen te verhogen?
- Biedt de leraar voldoende variatie in ervaringskansen (o.a. aangepaste werkvormen, betrokkenheidsverhogende leraarstijl, aangepast aanbod van materiaal ...)? Heeft de leraar bewust nagedacht over de beoogde interactie, bv. door te variëren tussen een meer leraargestuurde en een meer leerlinggestuurde vorm van leren: leerlingen mogen soms zelf keuzes maken, zelf evalueren ...?
(Zelfstandigheidsprincipe)
- Mogen de leerlingen daarbij verschillende rollen en taken opnemen en vervullen?
(Veelzijdigheidsprincipe)
- Welke kansen krijgen leerlingen om met elkaar te leren (samenwerken) en van elkaar te leren (samenwerkend leren)?
(Samenwerkingsprincipe)

3. Instructie

Verloopt de instructie via weloverwogen werkvormen, opdrachten, open vraagstelling, feedback en een bewuste voorleefhouding. Maakt de leraar gebruik van geschreven tekst, tekeningen, bewegende beelden (demo, video ...), opdrachtkaarten, kijkwijzers, checklists ... zodat ook hier het zelfgestuurd en duurzaam leren van de leerlingen wordt ondersteund? (Aanschouwelijkheidsprincipe)

4. Middelen/Tijd en timing

ABT (actieve bewegingstijd) hoog houden door een efficiënte organisatie en aangepaste werkvormen: zoveel mogelijk leerlingen zijn gelijktijdig actief zodat er veel actieve leertijd en bewegingstijd is (Intensiteitsprincipe).

Om iets te leren heeft een leerling tijd nodig. De betere leraar zorgt ervoor dat de leerling die tijd ook krijgt. Het komt erop aan de voorziene leertijd zo optimaal mogelijk te gebruiken. Dat wil voor bewegingsopvoeding zeggen: veel "actieve leertijd" (ALT).

ALT houdt in dat leerlingen actief bezig zijn met relevante leeractiviteiten, en met een zekere graad van succes, zodat leren en vorderen mogelijk wordt.

Enkele reflectiemomenten:

- Begin van de les:
  - zorg ervoor dat de leerlingen bij aankomst niet ongedisciplineerd en joelend rondlopen
  - verlies geen tijd bij het verzamelen en plaatsen van materialen en leerlingen
  - gebruik vaste rituelen of routines: leerlingen worden betrokken bij opstelling van materialen en klaarzetten van de zaal of mogen, als ze snel klaar zijn, zelfstandig aan het werk
  - expliciteer de focus naar de leerlingen: wat gaan we leren/oefenen?
- Kern van de les:
  - kies nuttige, zinvolle en specifieke opwarmingsoefeningen
  - leg de inhoud kort en duidelijk uit
  - zorg ervoor dat het gedrag van de leerlingen gericht is op het doel van de les
  - verzorg de overgangen tussen de oefeningen
- Einde van de les:
  - stop tijdig, niet te vroeg en niet te laat
  - laat materialen ordelijk terug plaatsen
  - verzamel de leerlingen om de les af te ronden
  - blik samen met de leerlingen kort terug op de focus: wat lukte er goed? Waarop moet je nog verder oefenen?

5. Organisatie

Een 'goede organisatie' of goed management is het creëren van die omgevingsvoorwaarden om te kunnen leren. Het veronderstelt het sturen en versterken van taakgericht gedrag en het bijsturen van onaangepast leerlingengedrag. De samenstelling van de doorsnee leerlingengroep is heterogeen op gebied van aanleg, interesse, motivatie en fysieke eigenschappen. Een gedifferentieerde aanpak laat toe om bij heterogene groepen het individueel leerproces te sturen. De leraar voorziet differentiatie naar tempo, niveau, interesse en leerstijl (Differentiatieprincipe / Opbouwen en afdalen/ Variatie).

Management heeft betrekking op de organisatie van:

- de ruimte: plaatsen en verplaatsen van materiaal, bewegingen van leerlingen, indelen van groepen ...;
- de tijd (zie punt 4);
- een veilig en positief leer- en groepsklimaat.

6. Is er ook aandacht voor ...?

Veiligheidsprincipe

Er is voldoende aandacht voor veiligheid:

- materiële veiligheid: kledij, plaatsen van toestellen, terrein afbakenen ...
- fysieke veiligheid: de inspanningen zijn aangepast aan de fysieke mogelijkheden van de individuele leerlingen, heffen en dragen, hulp bij partneroefeningen ...
- emotionele veiligheid: de leerlingen voelen zich goed in de les, doen graag mee ...
- relationele veiligheid: de leerlingen weten zich aanvaard in de klasgroep, mogen meedoen ...

Inventiviteits- en creativiteitsprincipe

De leraar nodigt leerlingen uit om zelf oplossingen te vinden, situaties aan te passen of om zelf nieuwe bewegingen of spelsituaties te vinden.

7. Zorg

De leraar observeert en signaleert problemen van leerlingen en weet deze op een gefundeerde wijze te verwoorden. Hij probeert zelf zoveel mogelijk remediërend tussen te komen. Hij vraagt hulp indien nodig. Hij weet op te treden bij leerlingen met bijzondere noden: astma, hyperventilatie, suikerziekte, obesitas, anorexie, epilepsie ...

4. REFLECTIE BIJ DE NABESPREKING

Wat is het welbevinden van de leraar (binnen lichamelijke opvoeding/binnen het team/binnen de kernwerking scholengemeenschap)?

Aan de hand van de bovenvermelde aspecten kan een gesprek gevoerd worden over de geziene activiteit.

Het is ook goed de leraar te bevragen over de manier waarop hijzelf **kwaliteitsvol onderwijs** creëert voor de leerlingen.

Deze bijlage is gebaseerd op:

Het leerplan Zin in leren! Zin in leven!, Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2018.

Bewegingsgezinde basisschool, Katholiek Onderwijs Vlaanderen, 2018.

